

UCHWAŁA NR XXXII281/23
RADY GMINY CHELMNO

z dnia 30 marca 2023 r.

w sprawie przyjęcia „Programu wspierania rodziny w Gminie Chełmno na lata 2023-2025”

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 40) oraz art.176 pkt 1 i art.179 ust.2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447, 1700 i 2140), uchwala się, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się program gminny pt. „Program wspierania rodziny w Gminie Chełmno na lata 2023-2025”, który stanowi załącznik do uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Chełmno.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Chełmno

Mieczysław Urbański

**Załącznik do Uchwały Nr XXXII/281/23
Rady Gminy Chełmno
z dnia 30 marca 2023 r.**

**Program Wspierania Rodziny
dla Gminy Chełmno
na lata 2023-2025**

Chełmno 2023

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized, cursive script.

Spis treści:

Rozdział I Wstęp	3
Rozdział II Wiadomości ogólne.....	6
2.1.Podstawa prawna Programu.....	6
2.2. Podstawowe definicje.....	6
2.3. Zasady działania Programu.....	8
2.4. Cele programu.....	9
2.5. Działania.....	9
2.6. Realizatorzy Programu.....	10
Rozdział III Diagnoza problemów społecznych wpływających na rodzinę.....	11
3.1. Informacja o gminie.....	11
3.1.1. Wsparcie rodziny	11
3.1.2. Pomoc w opiece i wychowaniu	13
3.2. Analiza SWOT	17
3.3. Instytucje, które mogą udzielać pomocy i wsparcia rodzinie.....	18
Rozdział IV Zadania i realizacje Gminnego Programu Wsparcia Rodziny.....	19
4.1. Harmonogram i plan realizacji zadań.....	19
4.2. Zasady finansowania Programu i pozyskiwania środków.....	20
4.3. Monitoring.....	20
4.4.Przewidywane efekty programu.....	21
Rozdział V Zakończenie.....	22

Rozdział I Wstęp

Rodzina jako najważniejsze środowisko dziecka kształtuje jego prawidłowy rozwój fizyczny, intelektualny, uczuciowy i społeczny. Zapewnia właściwe warunki zabawy, snu, pracy. Rozwija zainteresowania i dostarcza nowych bodźców do permanentnego kształcenia. Żadne oddziaływanie zewnętrzne nie wywiera na dziecko tak zdecydowanego wpływu jak dom rodzinny. Tylko najbliższe otoczenie jest w stanie stworzyć najlepsze warunki do nauczania i przekazywania wartości kulturowych, etycznych, społecznych, duchowych i religijnych istotnych dla rozwoju własnego i społeczeństwa.

H. Cudak przyjął tezę, iż „rodzina stanowi podstawowe i jednocześnie pierwotne środowisko opiekuńczo-wychowawcze i socjalizacyjne dziecka, począwszy od jego urodzenia, i uczestniczy w większym bądź mniejszym stopniu w poszczególnych jego fazach rozwojowych”¹.

Polityka rodzinna zajmuje szczególnie ważne miejsce w systemie polityki i pomocy społecznej. Obejmuje ona całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji istotnych zarówno dla ich członków, jak i dla całego społeczeństwa.

Potrzeba udzielenia pomocy, wsparcia zewnętrznego lub interwencji zachodzi szczególnie w sytuacji kiedy rodzina przeżywa kryzys i nie jest w stanie poradzić sobie z problemami, kiedy rodzice nie mogą, nie potrafią bądź nie chcą wywiązać się ze swoich rodzicielskich obowiązków. W każdej rodzinie występują pewne elementy niewłaściwych sytuacji życia rodzinnego oraz postaw i zachowań rodzicielskich, jednak w rodzinie dysfunkcyjnej, niezależnie od nasilenia i zakresu dysfunkcji, przejawiają się zachowania rodziców, powodujące zaniedbywanie dzieci w wielu sferach: opiekuńczej, biologicznej, materialnej, edukacyjnej, emocjonalnej i społecznej. Staje się wówczas rodziną dysfunkcyjną, w której występuje brak lub niedostatek zaspokajania potrzeb biologicznych, uczuciowych i rozwojowych, następuje dezorganizacja środowiska wychowawczego, społecznego, emocjonalnego i strukturalnego.² Eliminowanie trudności wychowawczych u dzieci z rodzin dysfunkcyjnych nie jest łatwe, gdyż przebywają one w niewydolnym wychowawczo-opiekuńczym środowisku o zaburzonych oddziaływaniach socjalizacyjnych i emocjonalnych.

¹ https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Lodzkie_Studia_Teologiczne/Lodzkie_Studia_Teologiczne-r2014-t23-n3/Lodzkie_Studia_Teologiczne-r2014-t23-n3-s39-51/Lodzkie_Studia_Teologiczne

² Tamże

Głównym założeniem Programu jest stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo - wychowawczych.

Jednym z zadań własnych gminy odpowiadających założeniom ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – która zawiera nowe rozwiązania w zakresie polityki prorodzinnej - jest opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Zadania związane z organizacją systemu pomocy dziecku i rodzinie przypisane zostały w ustawie wszystkim szczeblom samorządu terytorialnego jako zadanie własne lub zlecone z zakresu administracji rządowej. Zgodnie z powyższą ustawą treść art. 176 stanowi, iż:

„Do zadań własnych gminy należy:

- 1)opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2)tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3)tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a)zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b)organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c)prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4)finansowanie:
 - a)podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c)kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5)współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminie:
 - a)do dnia 31 stycznia danego roku - za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,

b) do dnia 31 lipca danego roku - za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Ponadto art. 177 przywołanej ustawy określa, że do zadań zleconych realizowane przez gminę należy:

„Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1. Gmina realizuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez wojewodę.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Chełmno na lata 2023-2025 opracowany został w oparciu o założenia Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. i jest uszczegółowieniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Chełmno na lata 2016- 2023, stanowiącej załącznik do Uchwały Nr XI/82/16 Rady Gminy Chełmno z dnia 23 czerwca 2016 r. w obszarze „Prawidłowo funkcjonująca rodzina”.

Program ten staje się jednocześnie jednym z instrumentów realizacji jednego z celów głównych Strategii, tj. Cel główny 2 „Poprawa funkcjonowania rodzin w życiu społecznym do 2023 roku”; cel szczegółowy”2.1. Zwiększenie działań na rzecz wzmocnienia rodziny”.

Zapisy przytoczonej wyżej Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizuje w Gminie Chełmno - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS), który jest jednostką organizacyjną Gminy Chełmno utworzoną przez Radę Gminy Chełmno, finansowaną w formie jednostki budżetowej, nieposiadającą osobowości prawnej.

GOPS działa w granicach administracyjnych Gminy Chełmno, a nadzór nad działalnością sprawuje Wójt Gminy Chełmno.

GOPS działa w szczególności na podstawie:

- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40).
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.) oraz innych przepisów prawa materialnego, które dotyczą zadań GOPS,

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.).

Program realizowany jest zgodnie z celami:

- Kujawsko - Pomorskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2028 Rodzina jest najważniejsza”,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Chełmno na lata 2016-2023,
- Jest kontynuacją - Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020 -2022 w Gminie Chełmno, przyjętego Uchwałą Rady Gminy Chełmno Nr XI/109/20 z dnia 9 kwietnia 2020 r.

Program uwzględnia lokalne uwarunkowania i nakreśla kierunki działań w perspektywie trzyletniej. Nadrzędnym ich celem jest wspieranie rodziny w jej opiekuńczo wychowawczej roli względem dzieci.

Rozdział II Wiadomości ogólne

2.1. Podstawa prawna Programu

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r.
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r.
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r.
- Ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 z 4 lutego 2011 r.

2.2. Podstawowe definicje

- Rodzina

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej to osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Zbigniew Tyszka (uznawany za jednego z twórców socjologii rodziny jako dyscypliny akademickiej w Polsce) za najważniejsze funkcje rodziny uważa:

- materialno- ekonomiczna,
- seksualna,
- kontrolna,
- socjalizacyjno-wychowawcza,
- emocjonalno- ekspresyjna³.

Każda rodzina pełni je na różnym poziomie i w różnym zakresie.

- Asystent rodziny

Ustawa o wspieraniu rodziny podaje, iż Asystent rodziny to osoba, do której zadań należy m. in.: opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, nabywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi, wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie członków rodziny do podnoszenia lub nabywania kwalifikacji zawodowych, udzielanie wsparcia dzieciom, motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziny celem kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych. Asystent podejmuje również działania interwencyjne i zaradcze w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Asystent rodziny powinien nieustannie pogłębiać swoją wiedzę i zdobywać nowe umiejętności. Asystenta rodziny zatrudnia kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, który organizuje pracę z rodziną.

- Rodzina wspierająca

Rodzina wspierająca to rodzina, która pomaga rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej. Rodzina wspierająca przy współpracy z asystentem rodziny nabywa umiejętności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Pełnienie tej funkcji może być powierzone osobom

³ <http://pm11torun.com.pl/rodzina-jako-srodowisko-spoleczno-wychowawcze/>, 21.03.2023 r.

z bezpośredniego otoczenia dziecka.

- Placówka wsparcia dziennego

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego.

Zgodnie z art. 24 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej - Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic środowiskowych, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności: organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

- Wsparcie kierowane jest do rodzin przez działania:

- instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny;
- placówek wsparcia dziennego;
- rodzin wspierających.

2.3. Zasady działania Programu

Program wspierania rodziny oparty jest na wzajemnej współpracy i współdziałaniu odpowiednich służb publicznych, organizacji, kościołów i związków wyznaniowych, a także innych środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych z poszanowaniem praw człowieka i praw dziecka.

2.4. Cele programu

Misją Programu wspierania rodziny jest zapewnienie rodzinom i ich dzieciom na terenie Gminy Chełmno wielowymiarowego i zintegrowanego systemu wsparcia, szczególnie w sytuacjach kryzysu i w obliczu trudności życiowych.

Główne cele programu wsparcia rodzin naturalnych:

- edukowanie i wczesne interweniowanie w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rozwijanie środowiskowych form pomocy rodzinie,
- zapewnienie dzieciom z terenu Gminy Chełmno opieki, która gwarantowałaby zaspokojenie ich potrzeb psychofizycznych i właściwe warunki do prawidłowego rozwoju,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,,
- pomoc w integracji rodziny,
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążenie do reintegracji rodziny,
- usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- poradnictwo specjalistyczne i prawne,
- wsparcie socjalne,
- organizowanie dla rodzinnych form opieki zastępczej grup wsparcia zróżnicowanych ze względu na różnorodność problemów i potrzeb społecznych,
- współpraca między gminą, a powiatem.

Realizacja przyjętych w programie celów umożliwi funkcjonowanie dzieci w ich środowisku naturalnym - rodzinie biologicznej oraz ograniczy umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinnej pieczy zastępczej. Umożliwi szybki powrotu dziecka do rodziny naturalnej. Konsekwencją osiągniętych celów będzie ograniczenie instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem oraz minimalizacji sieroctwa społecznego.

2.5. Działania

Kierunki działań:

- koordynowanie działań różnych instytucji i organizacji działających na rzecz

dziecka i rodziny w Gminie Chełmno,

- wdrażanie kompleksowego systemu działań profilaktyczno- interwencyjnych obejmujących całą rodzinę,
- opracowywanie i organizowanie systemu postępowania z rodziną zagrożoną umieszczeniem dziecka w placówce lub innej formie opieki zastępczej,
- tworzenie rejestru dzieci zagrożonych umieszczeniem w zastępczych formach opieki,
- umożliwienie rodzinom wymagającym wsparcia łatwego dostępu do specjalistów,
- pomoc metodyczna dla osób pracujących z rodziną dysfunkcyjną,
- tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- tworzenie grup edukacyjnych dla rodziców wymagających pomocy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- udzielanie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych przez przydzielenie asystenta rodziny,
- organizowanie zajęć opiekuńczo-wychowawczych w ognisku wychowawczym,
- stwarzanie warunków do powstawania rodzin wspierających,
- organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dzieciom i młodzieży z rodzin wymagających wsparcia,
- organizowanie lub umożliwienie uczestnictwa w różnorodnych zajęciach i imprezach okolicznościowych dla dzieci z rodzin wymagającym wsparcia,
- umożliwienie skorzystania z terapii rodzinom wymagających wsparcia,
- umożliwienie skorzystania z mediacji,
- prowadzenie działań na rzecz przywracania więzi rodzinnych.

2.6. Realizatorzy Programu:

- Mieszkańcy Gminy Chełmno,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Urząd Gminy Chełmno,
- Policja,
- Sąd,

- Placówki Oświatowe,
- Placówki ochrony zdrowia,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna,
- Organizacje Pozarządowe,
- Kluby Sportowe,
- Ochotnicza Straż Pożarna.

Rozdział III Diagnoza problemów społecznych wpływających na rodzinę

3.1. Informacja o gminie

Liczba mieszkańców Gminy Chełmno systematycznie wzrasta. W/g stanu na dzień 31.12.2022 r. wynosi 6120 mieszkańców, a w/g stanu na dzień 31.12.2019 r. wynosiła 6095 mieszkańców. Większy jest udział kobiet w stosunku do mężczyzn w ogóle mieszkańców. Wzrost liczby mieszkańców Gminy spowodowany jest głównie osiedlaniem się na jej terenie osób z zewnątrz, najczęściej z sąsiadującego Miasta Chełmna, a nie przyrostem naturalnym. Największy wpływ na ten proces ma atrakcyjne położenie Gminy względem Miasta. Napływ nowych mieszkańców zauważalny jest zwłaszcza w miejscowościach najbliższej położonych Chełmna.

Tab. 1 Ludność Gminy Chełmno wg płci i struktury wieku.

rok	Liczba mieszkańców		
	Ogółem	Kobiet	Mężczyzn
2019	6095	3055	3040
2020	6105	3062	3043
2021	6107	3067	3040
2022	6120	3079	3041

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych za okres 2019-2022 Statystyka Ewidencji Ludności Gminy Chełmno i 2023 strona internetowa Gmina Chełmno.

3.1.1 Wsparcie rodziny

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Do zadań samorządu gminnego należy:

- analiza sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomoc w integracji rodziny,
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążenie do reintegracji rodziny.

Formą wsparcia rodziny jest asystentura rodzin. Polega ona na zindywidualizowanej pracy w rodzinie i dla rodziny, której celem jest przezwyciężenie trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych. W tym celu przydziela się rodzinie asystenta rodziny, którego zatrudnia kierownik ośrodka pomocy społecznej organizującej pracę z rodziną. Asystent rodziny zajmuje się m.in. udzielaniem wsparcia psychologiczno- emocjonalnego rodzinie, motywuje i aktywizuje rodzinę, doradza jej, diagnozuje jej problemy, monitoruje ją.

W swojej pracy wykorzystuje elementy terapii, konsultacji, mediacji, superwizji. Podejmuje działania mające na celu zniwelowanie bezradności w pełnieniu funkcji wychowawczej i opiekuńczej.

Na terenie Gminy Chełmno zatrudniony jest obecnie jeden asystent rodziny w wymiarze 1/2 etatu (2019 - 1 etat; 2020– 2/5 etatu przez 7 miesięcy i 1/2 etatu przez 5 miesięcy; 2021- 1/2 etatu przez 8 miesięcy; 2022 – 1/2 etatu przez 12 miesięcy).

Zmniejszony wymiar czasu pracy i ilość rodzin objętych wsparciem asystenta jest też spowodowany brakiem osób chętnych podjąć zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy.

Dane przedstawione przez GOPS w Chełmnie za lata 2019–2022 wskazują, że liczba rodzin borykających się z problemami opiekuńczo- wychowawczymi, a tym samym osób będących pod opieką asystenta rodziny ulega zmniejszeniu. W 2019 roku liczba rodzin objętych asystenturą wynosiła 10 rodzin, a dzieci 37, w 2022 wspieranych rodzin było 7, a liczba dzieci 14.

Tab. 2 Ilość rodzin objętych opieką asystenta rodziny.

rok	Ilość rodzin objętych opieką asystenta rodziny		Asystent rodziny	
	Ilość rodzin	ilość dzieci w rodzinach	liczba przepracowanych miesięcy	wymiar czasu pracy
2019	10	37	12	1 etat
2020	9	24	12	½ etatu
2021	9	22	8	½ etatu
2022	7	14	12	½ etatu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Chełmnie.

Rodziny objęte asystenturą w Gminie Chełmno najczęściej borykają się z następującymi problemami:

- bezradność w sprawach opiekuńczo– wychowawczych,
- bezradność i niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- samotne rodzicielstwo,
- przemoc w rodzinie,
- alkoholizm, uzależnienia.

Na terenie Gminy Chełmno nie są prowadzone placówki wsparcia dziennego.

3.1.2. Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny w celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego.

Placówka wsparcia dziennego zapewnia dziecku: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zgodnie z przywołaną wcześniej ustawą sprawowana jest piecza zastępcza.

Rodzinną piecza zastępcza jest formą zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Jest to przejściowa – okresowa forma opieki nad dzieckiem. Piecza zastępcza to zarówno umieszczanie dzieci w rodzinach zastępczych, jak i w placówkach opiekuńczo wychowawczych.

W pieczy zastępczej umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- rodzina zastępcza:
 - spokrewniona,
 - niezawodowa,
 - zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- rodzinny dom dziecka.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie.

Tab. 3 Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Gminy Chełmno.

rok	Rodzina zastępcze	
	Ilość rodzin	Liczba dzieci pod opieką rodziny
2019	7	13
2020	6	11
2021	7	15
2022	6	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Chełmnie.

Dane przedstawione przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmnie wskazują na wzrost liczby dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Gminy Chełmno, natomiast ilość rodzin zastępczych jest tym samym poziomie.

Obecnie na terenie Gminy Chełmno funkcjonuje 5 rodzin zastępczych, w których umieszczonych jest 13 dzieci.

Tab. 4 Ilość dzieci z Gminy Chełmno umieszczanych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

rok	Typy placówek opiekuńczo- wychowawczych				
	socjalizacyjne	interwencyjne	specjalistyczno-terapeutyczne	rodzinne	Razem
2019	7	0	0	0	7
2020	8	0	0	0	8
2021	8	0	0	0	8
2022	9	0	0	0	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Chełmnie.

Jak wskazują dane przedstawione przez GOPS w Chełmnie od roku 2019-2022 wzrosła liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo- wychowawczych. W 2019 r. w placówkach umieszczonych było 7 dzieci, a w 2022 r. 9 dzieci. Wszystkie dzieci umieszczane były w placówkach opiekuńczo- wychowawczych typu socjalizacyjnego.

Funkcjonowanie instytucji pieczy zastępczej wiąże się z obciążeniami finansowymi dla Gminy. Wg danych GOPS w Chełmnie koszty te dla Gminy Chełmno systematycznie wzrastają.

Sytuacja ta wynika m.in. z większej ilości dzieci umieszczonych w placówkach oraz zwiększających się corocznie kosztach pobytu w placówkach i udziałem % dofinansowania po stronie Gminy (1 rok – 10%, 2 rok- 30%, 3 rok i więcej- 50%) kosztów pobytu dziecka w pieczy.

Koszty związane z zatrudnieniem asystenta:

- o w 2019 r. koszty poniesione na zatrudnienie asystenta rodziny bez względu na źródło finansowania to kwota 11 350,62 zł,
- o w 2020 r. łączny koszt poniesiony w związku z zatrudnieniem asystenta to kwota 22 960,99 zł,
- o w 2021 r. koszty związane z zatrudnieniem asystenta wyniosły: 14 339,15 zł,
- o w 2022 r. koszty związane z zatrudnieniem asystenta wyniosły: 29 579,90 zł,

Koszty związane z zatrudnieniem asystenta rodziny wzrastają, jednak w 2021 r. były najniższe, gdyż asystent rodziny nie był zatrudniony. Było to konsekwencją braku kandydatów do pracy w zawodzie asystent rodziny.

Tab. 5 Odpłatność Gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej (zł).

rok	Piecza zastępcza		
	Placówki opiekuńczo - wychowawcze	Rodziny zastępcze	Koszty ogółem
2019	131 993,57	27 562,13	159 555,70
2020	109 251,49	31 069,37	140 320,86
2021	161 325,33	24 007,79	185 333,12
2022	160 508,82	18 281,82	178 790,64

Diagnoza przeprowadzona na podstawie analizy dokumentów naszego ośrodka wykazała, że osoby korzystające z pomocy mają trudności opiekuńczo-wychowawcze przejawiające się m.in. w:

- wypełnianiu ról rodzicielskich,
- budowaniu pozytywnych relacji z dziećmi,
- gospodarowaniu własnym budżetem,
- zabezpieczaniu potrzeb dziecka,
- uwikłanie w uzależnienia,
- radzeniu sobie z problemami,
- poszukiwaniu zatrudnienia i poruszaniu się po rynku pracy.

Trudności te spowodowane są brakiem wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, niepełnosprawnością, dziedziczeniem biedy, przemocą, nadużywaniem alkoholu oraz pozytywnych wzorców. Na podstawie obserwacji rodzin, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej diagnozuje się także brak odpowiedzialności za własne dzieci.

Zaobserwować można roszczeniowość rodzin oraz uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej prowadzące do bierności i niezaradności. Często rodzice w pierwszej kolejności zabezpieczają własne potrzeby, a nie potrzeby dzieci, tym samym zaniedbując dzieci.

Dysfunkcje rodziny często prowadzą do zagrożenia bezpieczeństwa dziecka poprzez pozbawienie dziecka możliwości prawidłowego rozwoju.

W takich sytuacjach należy skierować do rodziny wsparcie mające na celu stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej. Jednak, kiedy to wsparcie zawiedzie należy umieścić dzieci poza rodziną - w systemie pieczy zastępczej (rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze).

3.2. Analiza SWOT

Słabe strony	Mocne strony
<ul style="list-style-type: none">- niskie wykształcenie rodziców,- rozpad związków,- bezradność rodziców w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci,- dziedziczenie biedy i niezaradności,- zwiększanie ilości rodzin dysfunkcyjnych,- uzależnienie od instytucji pomocowych, roszczeniowość,- uzależnienia,- przemoc w rodzinie,- brak rodzin wspierających,- brak grup samopomocowych,- brak wystarczających ofert na zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom,- brak lokali socjalnych,- obarczanie samorządów nowymi zadaniami bez zabezpieczenia środków finansowych,- brak wystarczającej bazy placówek wsparcia dziennego (np. prowadzonych w formie opiekuńczej tj. koła zainteresowań, świetlice środowiskowe, kluby i ogniska wychowawcze; w formie specjalistycznej np. zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz korekcyjne; w formie pracy podwórkowej tj. działania animacyjne i socjoterapeutyczne),- brak świetlic dla młodzieży zagrożonej demoralizacją.	<ul style="list-style-type: none">- baza oświatowa – 4 szkoły na terenie Gminy Chełmno,- wykształcona kadra instytucji pomocowych,- poradnictwo specjalistyczne (pedagog i psycholog),- współpraca między instytucjami,- możliwość pozyskiwanie środków unijnych na realizację działań wspomagających rodziny,- niwelowanie ubóstwa,- integracja ze środowiskiem,- działalność OPS, Zespołu Interdyscyplinarnego, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,- Asystent rodziny- praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych.

Zagrożenia	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> - emigracja- zmiana miejsca zamieszkania w celu poprawy warunków bytowych (większe szanse na znalezienia pracy), - brak wystarczających środków na realizację zadań, - wzrost liczby rodzin objętych wsparciem Ośrodka z powodu problemów opiekuńczo-wychowawczych, - wzrost ilości dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, - wzrost liczby patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, - występowanie zjawiska przemocy w rodzinie, - brak pozytywnych wzorców, wartości, - rozpad rodzin, - uzależnienia od środków psychoaktywnych, - uzależnienia behawioralne, - niepełnosprawność intelektualna rodziców, - duże koszty szkoleń specjalistycznych, ograniczających dostęp do podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników, - ryzyko wypalenia zawodowego pracowników 	<ul style="list-style-type: none"> -pozyskiwanie funduszy ze środków krajowych i Unii Europejskiej, - zlecenie zadań organizacjom pozarządowym, - wymiana informacji między gminami- dobre praktyki, - udział pracowników socjalnych w szkoleniach i warsztatach, - usprawnienie przepływu informacji w zakresie potrzeb i możliwości ich zabezpieczenia, - utworzenie grup samopomocowych, - utworzenie placówek wsparcia dziennego, - kampanie informacyjno- edukacyjne.

3.3. Instytucje, które mogą udzielać pomocy i wsparcia rodzinie

- Szkoła Podstawowa w Podwiesku,
- Szkoła Podstawowa w Starogrodzie,
- Szkoła Podstawowa w Kolnie,
- Szkoła Podstawowa w Małych Łunawach,
- Przedszkole w Kolnie,
- Przedszkole w Małych Łunawach,
- Przedszkole w Starogrodzie,

- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Chełmnie,
- Komenda Powiatowa Policji w Chełmnie,
- Sąd Rejonowy w Chełmnie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmnie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmnie,
- Kluby piłkarskie: Błękitni Łunawy, GLKS Gwiazda Starogród, Tartak Klamry,
- Kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa w Górnych Wymiarach,
- Kościół pod wezwaniem św. Barbary w Starogrodzie,
- Kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Wielkich Łunawach,
- Kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Chełmnie,
- Zakład Opieki Zdrowotnej w Chełmnie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Twój Lekarz ” w Chełmnie,
- Niepubliczny Ośrodek Zdrowia w Dolnych Wymiarach.

Rozdział IV Zadania i realizacja Gminnego Programu Wsparcia Rodziny

4.1. Harmonogram i plan realizacji zadań

Lp.	Zadanie	Realizator	Termin wykonania
1.	Budowanie systemu pomocowego i wzmacnianie rodziny wymagającej pomocy	GOPS Chełmno	2023-2025
2.	Zatrudnianie Asystentów rodziny	GOPS Chełmno	2023-2025
3.	Aktywizowanie rodziców w celu przywrócenia zdolności wychowawczej	GOPS Chełmno PCPR Chełmno	2023-2025
4	Dążenie do wzmocnienia funkcji wychowawczych	GOPS Chełmno Placówki oświatowe	2023-2025
5	Organizowanie czasu wolnego	GOPS Chełmno, GKP i RPA oraz PN w Chełmnie, Kluby sportowe, OSP, Placówki oświatowe	2023-2025
6	Pomoc i opieka specjalistyczna	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Chełmnie, PCPR Chełmno, Ochrona zdrowia GOPS Chełmno	2023-2025
8.	Poprawa, jakości życia i zapewnienie bezpieczeństwa	GOPS Chełmnie, KPP w Chełmnie	2023-2025
9.	Udzielenie pomocy finansowej	GOPS w Chełmnie	2023-2025

		Urząd Gminy w Chełmnie	
10.	Dożywianie dzieci i młodzieży	GOPS w Chełmnie, Placówki Oświatowe	2023-2025
11.	Zakup podręczników szkolnych	Urząd Gminy w Chełmnie Placówki oświatowe	2023-2025
12.	Przeciwdziałania przemocy	GOPS w Chełmnie - Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy	2023-2025
13.	Rozwijanie systemu poradnictwa specjalistycznego np. poprzez zatrudnienie psychologa	GOPS Chełmno, Urząd Gminy Chełmno,	2023-2025
14.	Edukacja i poradnictwo dla osób uzależnionych	GKP i RPA oraz PAN w Chełmnie,	2023-2025
15.	Budowanie systemu wsparcia np. programy profilaktyczne	Placówki Oświatowe	2023-2025
16.	Promocja programów profilaktycznych np. konkursy plastyczne	Placówki Oświatowe	2023-2025
17.	Organizacja spotkań integracyjnych, np. gwiazdka, piknik, Dzień Dziecka	GOPS w Chełmnie, GKP i RPA oraz PN w Chełmnie, Urząd Gminy Chełmno	2023-2025
18.	Działanie na rzecz integracji rodziny (KGW, dożynki, festyn rodzinny)	Gmina Chełmno, Kuby sportowe, OSP	2023-2025
19.	Promowanie asystentury rodzinnej	GOPS w Chełmnie	2023-2025
21.	Organizowanie szkoleń, kursów, dofinansowanie nauki, studiów	GOPS w Chełmnie, KP i RPA oraz PN w Chełmnie, PUP w Chełmnie (Państwowy Fundusz Szkoleniowy),	2023-2025
22.	Pomoc prawna	Urząd Gminy Chełmno, PCPR Chełmno	2023-2025

4.2. Zasady finansowania Programu i pozyskiwania środków

Projektowane źródła finansowania Programu:

1. Budżet państwa,
2. Samorząd terytorialny,
3. Fundusze unijne,
5. Organizacje pozarządowe,
6. Inne źródła (np. darowizny).

4.3. Monitoring

Program Wspierania Rodziny w Gminie Chełmno określa perspektywy polityki prorodzinnej Gminy Chełmno w perspektywie czasowej 2023-2025 r., jest kontynuacją Programu Wspierania Rodziny w Gminie Chełmno realizowanym w latach 2021-2023.

W/w program ma charakter otwarty i elastyczny. Pojawienie się nowych możliwości, czy to organizacyjnych, prawnych, czy też zidentyfikowanie nowych potrzeb społecznych będzie uzasadniało uzupełnienie programu o nowe zapisy.

Monitoring programu będzie miał na celu pomiar postępu, systematyczne kontrolowanie, czy wszystkie zaplanowane czynności przebiegają zgodnie z planem na każdym etapie realizacji projektu. Monitorowanie będzie spełniać funkcję wewnętrznej kontroli realizacji zadań. Kontrola ta będzie obejmować kontrolę bieżącą, czyli ocenę skuteczności poszczególnych działań oraz sposobu realizacji programu. Końcową oceną będzie sprawozdanie z realizacji programu.

Nadzór nad realizacją całości zadań założonych w Programie Wspierania Rodziny będzie należał do organizatora odpowiedzialnego za wdrażanie programu.

Ocena realizacji programu będzie się odbywać corocznie na podstawie sprawozdań przedkładanych w każdym roku przez realizatorów zadań. Skuteczna realizacja niniejszego programu będzie uzależniona od dostępności środków finansowych niezbędnych do realizacji zapisów programu, zaangażowania lokalnych zasobów instytucjonalnych we wspólne działania, koordynacji działań i współpracy zainteresowanych podmiotów.

4.4. Przewidywane efekty programu:

- promocja i kreowanie pozytywnego modelu rodziny,
- zwiększenie i nabycie umiejętności opiekuńczo- wychowawczych rodziców,
- zwiększenie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu ról rodzicielskich,
- objęcie wsparciem asystenta rodziny rodzin będących w kryzysie,
- zwiększenie dostępu do informacji dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych,
- usamodzielnienie rodzin,
- utworzenie grup samopomocowych,
- poprawa sytuacji bytowej rodzin,
- promowanie asystentury rodzinnej.

Efekty realizacji zgodne z celami szczegółowymi Programu.

V Zakończenie

Program wspierania rodziny został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Program zawiera najważniejsze cele i kierunki działań, podejmowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmno, jako realizator niniejszego Programu.

Program stanowi próbę wyznaczenia kierunków działań w środowisku lokalnym tak, aby dzieci funkcjonujące w rodzinach dysfunkcyjnych mogły przebywać pod opieką swoich rodziców biologicznych. Dlatego szczególnie ważne staje się wspieranie niewydolnych rodzin naturalnych znajdujących się w kryzysie.

Zastępcze, rodzinne formy opieki nad dzieckiem są najlepszym rozwiązaniem tylko w sytuacji, kiedy dziecko pozbawione jest możliwości wzrastania i rozwoju w rodzinie naturalnej. Zapewnienie dziecku właściwego kontaktu emocjonalnego oraz warunków wychowania i opieki są o wiele korzystniejsze niż w przypadku dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo -wychowawczych. Rodziny zastępcze zapewniają bowiem w sposób właściwy potrzeby emocjonalne dzieci tj. potrzeba miłości, poczucia bezpieczeństwa, akceptacji, uznania. Ponadto wychowanie w warunkach rodzinnych daje dzieciom pozbawionym opieki przez rodzinę naturalną możliwość wszechstronnego przygotowania się do samodzielnego i odpowiedzialnego życia.

Tylko przy pełnej współpracy samorządu, władz lokalnych, sądu, gminy, powiatu (poradnictwa rodzinnego), lokalnych organizacji pozarządowych, placówek oświatowych, placówek ochrony zdrowia oraz tutaj. Ośrodka Pomocy Społecznej realizacja Programu może być pełna i efektywna.

Ważnym działaniem wspierającym rodzinę przeżywającą trudności jest promowanie Asystentury rodzinnej.

Niniejszy program jest dokumentem otwartym i może podlegać okresowej weryfikacji i modyfikacji.

